

JAROSLAV PUSTKA

Několik slov o sobě?

Věřte, že není nic těžšího. Ale když chcete, budiž.

Vynechám fakta kolem zrození, bydliště, stavu, počtu školení, pobytu v cizině či druhu očkování.

Nikdy jsem se necítil autorem v pravém slova smyslu. Rád jsem si ve svých komediích taky zahrál a mnohdy jsem do toho mluvil i jako režisér. V případě „Klauna“ to snad bude poprvé, kdy se podílím pouze jakožto autor libreta.

Mé divadelní začátky se pojí s kabaretem, kabaretní satirou, revui, zkrátka divadlem, kterému se říkávalo divadlo malých forem. Tehdy jsem získal své první zkušenosti na jevišti nejen jako herec a zpěvák, ale v té době vznikly i první autorské pokusy — kabarety „Bohulav a blín“, „Zavinil to Sherlock Holmes“ (spolu s K. Čejkou), dále „Název určete sami“, „Buchty s mákem“, „Pisař a župan“, „Makové palice“, „Jménem zákona“ a další.

Hudební divadlo, ať už mělo jakoukoli formu, bylo pro mne vždy žánnově nepřítelivější a tak jsem po krátkém angažmá v Krajském divadle loutek v Ostravě a v Těšínském divadle přijal místo sólisty operety v Teplicích. Taky moje autorská činnost začínala směřovat k uceleným hrám — muzikálům a hudebním komediím. Vznikl vaudeville „Babička a Scotland Yard“, pohádka „Klakové“, dětský muzikál „Království pro šaška Vaška“, pořad „Buřinky na cestách“

(pro P. Dudeška) a konečně i „Klaun“, jehož první verze se datuje asi sedm let zpět.

Co říct ke „Klaunovi“?

Na počátku stál příběh klauna Petra, kumštýře, který řeší své dilema — láska ke kumštu nebo láska k ženě. Tento inspirativní prvek, včetně příběhu Blaženy, byl dán skutečnou událostí. Pak přišel další inspirační zdroj. Kolega, který tvrdil, že napsat dobrou „lidovku“, tedy komedii veselou, současnou, určenou pro nejširší publikum, už dnes nikdo nedovede. A tak jsem se dal do toho. Přibyla rodina Procházkova, Pavlátová a figurky, které mi pomohly rozvinout příběh, jenž by vyvolal v hledišti smích a dobrou náladu. Pak už šlo jen o to, respektovat zákony hudební komedie (chcete-li, operety), vkloubit do hry sbory a balet a zdálo by se, že všechno je hotovo, je hotovo, je hotovo.

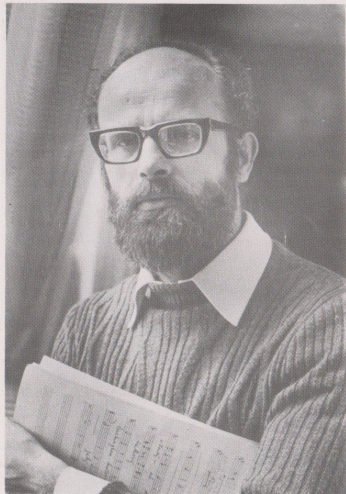
Zdaleka ne. Jestliže první verze vznikla asi před sedmi lety, pak za tu dobu přibýlo ještě nejméně šest dalších verzí a když čtu hru dnes, nejradyji bych ještě tu a tam něco přepsal, včetně názvu.

Práce kolem „Klauna“ mi umožnila seznámení a spolupráci s Ladislavem Matějkou a já si myslím, že to byla spolupráce dobrá. Vznikla řada pěkných písniček, o nichž se domnívám, že by mohly uvíznout divákovi v uchu.

Co bych si přál?

Aby smích z hlediště zazníval co nejčastěji, aby hudba L. Matějky doprovázela diváky ještě na cestě z divadla, aby „Klaun“ patřil k těm komediím, na které bude divák rád vzpomínat. Chtěl jsem napsat komedii lidovou v tom nejlepší slova smyslu. Doufám tedy, že ji dobře přijme co nejširší divácká obec a protože jsem Ostravák, mám radost, že to bude právě ostravský divák, který ji uvidí v celostátní premiéře.

Jaroslav Pustka

LADISLAV MATĚJKA

Ladislav Matějka

Narozen 21. května 1938 v Gottwaldově, absolvent konzervatoře v Kroměříži (hra na kontrabas) a Vysoké školy múzických umění v Bratislavě (dirigování), po studích angažmá v Divadle Jozefa Gregora Tajovského v Banské Bystrici a od r. 1968 v operetě Státního divadla v Ostravě.

Má zatím na svém kontě hudební komedie „Liliomfi“, „Anna, poklad rodiny“, „Oskar“, „Švejk“, balet „Rumcajs“, hudební úpravy operet „Vitr, který voní“, „Gianina mia“ a straussovskou montáž pro balet „Videňská romance“, dále řadu rozhlasových scénických hudeb, skladeb pro dechové orchestry a televizní písničkový pořad pro zasloužilého umělce Josefa Kobra.

Nyní přichází na řadu „Klaun“.

Tolik otázek a tak málo odpovědí!

Jaká hudba se vám líbí? Jaká by měla být, abyste se dobře bavili? Máte rádi písničky veselé nebo sentimentální? Takové a podobné otázky by bylo možno

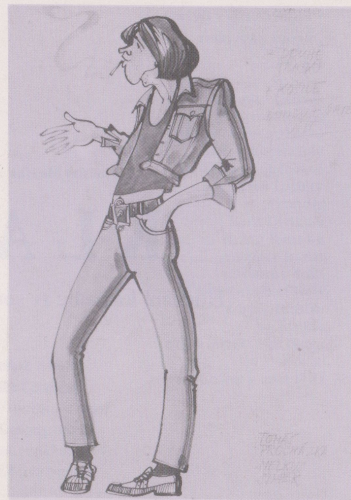
položit. A bylo by jich! . . . A všechny by se týkaly dnešního představení a věcí, které s ním souvisí. Stejně otázky si musí položit každý autor, který se rozhodne napsat hudební komedii nebo muzikál. Otázek je spousta. Nedají se spočítat. Skladatel čte libreto a ví, že stejné kvantum otázek si kladl i jeho autor. Libreto se v konfrontaci s hudbou mění. Slovo se hudbou umocní a dostane konečný význam. A skladatel čte a ptá se: Jaká má být nálada v místě, kde se bude zpívat tato písnička? Má to být písnička veselá, smutná, pomalá, rychlá nebo v parodující nadsázce? Na tyto otázky musí správně odpovědět. Tím, co napíše. Celá komedie je pak velkou otázkou, na niž dává odpověď divák. Některé odpovědi jsou jasné po prvním přečtení. Jindy je třeba odpověď dolovat ze spousty počmáraných skic. Často je třeba všechno zahodit a začít znovu a jinak. Nové aspekty se formulují do záluďných otázek: Zazpívá to zpěvák nebo to mám raději předělat? Nebude mi ten pán v orchestru zas vyčítat, že neumím psát pro jeho instrument a že co píšu já, napíše on levou nohou? Bude to sedět sólistovi, o kterém vím, že to bude hrát a zpívat? Každý má jiný temperament. Jedna otázka vyvolá další. A odpověď? Ta je snad v té hromadě počmáraných skic. A odpovědi musí být správné. Protože omyly vznikají lehce. Něco tvořit tedy znamená mimo jiné snahu předem vylučovat omyly. Ve všem. Je to takové (věčné?) hledání správných odpovědí. Herci a všichni okolo při studiu zase hledají odpověď na autorovu pravdu.

Jeich odpovědi musí být dobré představení. Musí vzniknout kontinuita mezi autorem a divákem a ta je možná jedině prostřednictvím hereckého souboru. Oni nosí svou kůži na trh, realizují autorovy představy a splňují požadavky divákovy touhy po dobré zábavě. Poezii lze číst v intimitě soukromí. Ale divadlo? Bez herců?

Divadlo — to jsou diváci, herci, výtvarníci, režiséři, hudebníci, tanečníci, sufléři, osvětlovači i jevištní techni-

ka dohromady. A ve své nepřítomnosti také autoři. Jsou případy (dnešní je jeden z nich), že osoba autora je totožná s osobou dirigenta. Vzniká tím akutní nebezpečí, že situace zhoustne k neúnosnosti. Jako dirigent musím obhajovat či potírat sám sebe jako skladatele, musím mluvit a jednat za sebe — autora i za sebe — dirigenta. Je to pěkná motanice. Dirigent ve mně nadává na autora a autor není nikdy spokojen s dirigentem. A tak mi nezbyvá — (autorovi) od prvního čmárance na papíru až po poslední taktovou čáru v partituře a zároveň (dirigentovi) od první korepetice po závěrečný akord na premiéře, než přemýšlet, odhadovat, přepisovat, riskovat a prověřovat. Hledat jedinou správnou odpověď na spoustu otázek. Konečná odpověď může být jedna, kdežto otázek je mnohem víc než hub po dešti. Houby (to je zásadní rozdíl mezi nimi a otázkami) jsou vždycky někde jinde než kde je hledám, zatímco v otázkách se přímo topím. Přístup k věci může být samozřejmě různý. Stalo se mi, že jeden „znalec“ si prohlédl poslední stranu textové knihy „Klauna“ a prohlásil (aniž četl jediné slovo a slyšel jedinou notu): Dvacet hudebních čísel? To je neúnosné! Obdivuji ho, protože vyslovil odpověď bez jediné otázky. Já to neumím. Jsem asi hloupý se svými věčnými pochybnostmi. Nebo je hlupák on? Nelze střílet od boku. Zdravá nespokojenost s tím, co jsem udělal, ta v každém tvůrci procesu platí až dodnes od dob, kdy první člověk vzal do ruky majzlík a do šutráku vytesal podobu té své jediné. Řekněte sami: Může nějaký autor, který to myslí poctivě, napsat . . . (pardon, tuto otázku nedokončím). Vypadalo by to, že se ptám vás. Ale ptal jsem se sebe. Pro tuto a další otázky jsem musel najít odpověď ještě dřív, než jsem dílo předložil svým kolegům. Dřív než je společně předkládáme vám. A dnes večer bude znít v divadle jediná otázka, poslední. Odpověď na ni tentokrát nehledáme, ale s napětím ji očekáváme. Od vás!

Ladislav Matějka

NÁVRHY KOSTÝMŮ

ALEXANDER BABRAJ

Státní divadlo v Ostravě
nositel Řádu práce

Ladislav Matějka — Jaroslav Pustka

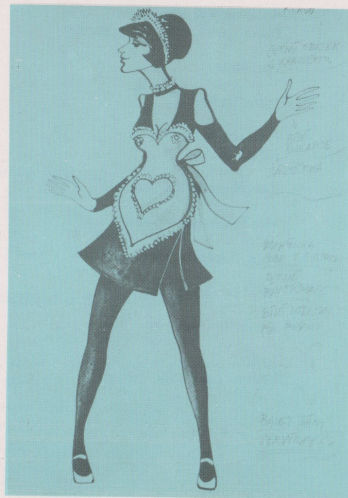
KLAUN

Hudební komedie ze současnosti o dvou dílech

Režie: Svatopluk Vašut
Dirigent: Ladislav Matějka
Scéna a kostýmy: Alexander Babraj
Choreografie: Zdeněk Prokeš
Sbormistr: Josef Kubenka
Korepetitor: Květa Millerová

Berta, vedoucí pohostinství	Vlasta Tolarová
Blažena, pomocná síla v pohostinství	Hana Hradilová
	Jana Kloučková
Petr, klaun	Karel Čepek
	Jan Vyorálek
Milan, hudebník	Miroslav Dvorník
	Radomír Linhart
Pavlátová, trafikantka	zasl. um. Liběna Astrová
Květa, její neteř	Halina Kubeczková
	Eleonora Stehlíková
Karel Karel, muž v uniformě	Karel Lupínek
	Karel Šíp
Věra Procházková, matka	Karla Diváková
	Helena Riehslová
Lojza Procházka, její manžel	František Návrat
	Miloslav Tolaš
Adolf Procházka, děda	zasl. um. Josef Kobl
	Zdeněk Růžička
Tomáš Procházka, syn	Ivo Melkus
	Jindřich Šimek, člen baletu
Josef	Jan Drahovzal
Obyvatelé městečka, cirkusáci	sbor operety a balet SDO

Představení řídí: Stanislav Muntág
Text sleduje: Alena Švachulová
Československá premiéra 14. března 1981 v Divadle Zdeňka Nejedlého

Vedoucí výroby a technického provozu: ing. Ivan Bílek.
 Jevištní mistři: Jiří Vaněk, Václav Plachý.
 Mistr osvětlení: Leopold Hanzel.
 Vedoucí elektroakustiky: Bořivoj Wojnar.
 Vedoucí rekvizitárny: Eva Wiesnerová.
 Vedoucí garderobiér: Zdeněk Sliva.
 Vedoucí dekorčních dílen: Petr Jahoda.
 Vedoucí výroby kostýmů: Bohuslava Čiháková.
 Vedoucí vlásenkárny: Vojmil Nytra.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce.
 Redakce programu: Ladislav Sliva. Obálka a grafická úprava: Mirek
 Tittler. Vytiskly Moravské tiskářské závody, n. p., provoz 21,
 Ostrava I, Novinářská 7, č. z. R 1290
 Cena programu 2 Kčs.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ
NOSITEL ŘÁDU PRÁCE